

שימוש במעשיה בעבודה טיפולית - מירי כספי - קטע מעבודה עיונית בנושא.

מבנה עלילת המעשיה על פי אקסל אולריק.

המשפט הפותח של המעשייה מתאר סיטואציה הרמונית שלווה ואחרי מצב המתאר שלווה ממשיך המשפט השני שמערער את השלווה וגורם זעזוע. שלב הזעזוע מופיע כמעט בתחילת הספור. שלב זה מביע מצוקה וקונפליקט שמחכה לפיתרון. במבנה העלילה ובתוכנה קיים קיטוב בין מצב אידיאלי לבין מצוקה.

המשפט הראשון גורם להזדהות עם הגיבור ואחר כך מוכנים הקוראים, השומעים לעבור עם הגיבור את כל הדרך. הקוראים מתחברים לגיבור הטוב ומלווים אותו בכול להרמוניה ההתחלתית אם כי יש הבדל מהותי בין ההרמוניה ההתחלתית לסופית. הגיבור עבר תהליך שבסופו השיג יעד מסוים. מחולשה הוא הגיע להיות הצד החזק.

מבנה העלילה

שלב א: הזדהות עם הגיבור - הצגה הרמונית אידיאלית.

שלב ב: הזדהות עם הגיבור - הזעזוע, הטלטולים.

שלב ג: קתרזיס, הזדככות והיטהרות מרגשות עם הסוף הטוב והעונש לרעים.

תפקידי המעשיה

התפקיד הפסיכולוגי של המעשיה על פי ברוננו בטלהיים מובע בספרו "קסמן של אגדות. "תפקידי המעשיה הם הראש וראשונה: "פיתוח הדמיון, התאוששות, בריחה ונחמה...."

ילד הקורא מעשיה מזדהה עם הגיבור שעבר זעזוע. גם חייו שלו מתנהלים על מי מנוחות ופתאום יש איזו תקופה לא נעימה של חוסר ביטחון. יתכן שהורה מעמיד בפניו דרישות או מורה...

הילד משוכנע כי אין סיבה סבירה לדברים אלה וכי זה "גורלו האכזר" (דווקא לי).

המעשיה מספקת עידוד שקיים פתח להתאוששות מלווה בעליות ומורדות, בריחה ונחמה.... ואפילו אמונה בפיתרון עתידי.

ככלל אין בחיים איום נורא מאיום הנטישה. הפחד שיפקירו אותנו לבד. (בפי הפסיכואנליזה – חרדת נטישה, ניתוק). הנחמה הגדולה ביותר היא שלעולם לא ינטשו אותנו. כך מרגיש הילד – הקורא. זהו שלב ההתאוששות.

בסופה של העלילה - הסוף טוב, הילד חווה את צורת הקיום הגבוהה ביותר. זהו הדבר שהילד שואף אליו להמשיך את חייו בהצלחה ובשלווה.

הניחומים הם השירות הטוב של המעשיה. היא תורמת לביטחוננו של הילד אשר חרף כל התלאות שעליו לשאת כמו איום הנטישה ורשעות של "כוחות" חזקים הוא יצליח להכריע את "כוחות הרשע" ואלה לא יאיימו יותר על חייו.

התפקיד החברתי

המעשיה ממלאת תפקיד של מחאה חברתית. במעשיה אפשרי לומר אמירות על החזק ותהיינה הקשות ביותר, זהו מישור נסתר של שפת סמלים אשר נאמרות ורומזות בעקיפין למצב מציאותי הטעון תיקון.

באמצעות המעשיה מתהפכת הנורמה החברתית, החלש תופס את מקום החזק. הסטאטוס משתנה ממעמד נמוך למעמד גבוה. לקורא יש סיפוק מהתפתחות העלילה ועצם התקווה שזה אפשרי משפרת את הרגשתו.

המעשיה היא יצירה ספרותית. באמצעות הספרות שהיא חלק מהאמנות מתרחשת גרסיה בשרות האני. המעשיה היא מערכת סמלים המשרתים את הקונפליקטים מבלי שהאני מאוים ע"י אותו קונפליקט. הספרות "מגויסת" לשירות הפסיכולוגיה.

סכום

המעשיה יכולה לשמש כלי בעבודתנו הטיפולית. דרכה נוכל ללבן רגשות, דרכה יפתח הילד את חשיבתו ויבין את חרדותיו ושאיפותיו. הוא יזהה קשיים עם עצמו ועם עולם המבוגרים.

המעשיה מאפשרת לילד לחפש פתרונות, להתמודד עם המטריד אותו וע"י כך גדלה האמונה בכוחותיו וביכולתו לשנות למצב טוב יותר המגביר את הביטחון העצמי ונותן כוחות לשינוי המבוקש.

המעשיה מדברת לרובד הנסתר ולא רק לגלוי ונכתבת בסמלים. היא עונה על הצרכים ברמה הסובייקטיבית ומאפשרת לילד לראות צדדים שונים באישיותו.

- אקסל אורליק, מאפייני המעשיה, חוקי אורליק – הסיפור העממי:
<http://www.mkm-haifa.co.il/sch.../sifrut/limodim/ammi/orlik.htm>
- מבנה העלילה – קלוד לוי סטרוס:
<http://art-gallery.haifa.ac.il/raw-cooked/pdf/elyada-h.pdf>
- קסמן של אגדות ותרומתן להתפתחות הנפשית של הילד/ברונו בטלהיים:
<http://www.hebpsy.net/store.asp?scr=product&typ=470>
- סיווג ארנה-תומפסון- אגדות ומעשיות: (Aarne-Thompson classification)
(system
<https://he.wikipedia.org/wiki/...%D7%9E%D7%A4%D7%A1%D7%95%D7%9F>